

„din păcate, adaugă el, e prea mare analfabetismul printre români“. Nu putem trece mai departe fără a consemna această mărturisire de credință, care trădează din partea lui Jarník o dragoste profundă față de pătura de jos a poporului. „Zău, îți lasă gura apă — scrie el — citind la asemenea povește și îndrumări sănătoase, pentru înaintarea și propășirea acelor care, cu drept cuvânt, pretutindeni se cheamă talpa țării“¹.

În scurt timp, Jarník izbutește să trezească în oamenii aceia simpli, însă receptivi la impresiile din afară, dragostea față de lectură. Acei dintre ei care știu să citească solicită cărți de povești și mai ales cărțile de rugăciuni. Pentru a le putea procura, Jarník se adresează episcopilor din Transilvania, rugându-i să trimită astfel de publicații².

Cum era și firesc, între Jarník și răniții români se creează relații de prietenie, de la om la om, fără umbră de discriminare socială. Nimic nu-l împiedică să colinde prin lazaretele din Praga și din împrejurimi, pentru a-i descoperi pe români și a le afla nevoile. Jarník îi vizitează cu regularitate, îi încurajează, le dă sfaturi, le oferă cărți și ziare românești, ca răniții să nu se simtă singuri și înstrăinați. Pe doi dintre ei, dovedind calități deosebite, îi ajută să intre în circuitul presei din Transilvania și Țara Românească. Faptele trebuiesc consemnate, deoarece ele dovedesc noblețea sufletească a acestui om, unic în felul lui.

Primul, *Nicolae Luca*, era „un băiat din cale afară de deștept“³, spune Jarník. Fiind un tânăr isteț, după opt zile, Luca a și început să scrie epistole. Mîndru de această ispravă, Jarník scrie un articol, intitulat „*Ai carte, ai parte*“, pe care îl însoțește de mostra unei epistole, redactată de Luca. Evident, textul conține numeroase greșeli, însă e inteligibil. Articolul lui Jarník, însoțit de scrisoarea lui Luca, au apărut în *Gazeta Transilvaniei* din 11/24 ianuarie 1915⁴. Nu mult după această dată, Nicolae Luca redactează o nouă scrisoare, în care se adresează tuturor românilor, să afle și ei cum a învățat el să scrie. Textul conține multe naivități, însă e străbătut de o mare sinceritate... „Am fost în foc, scrie rănitul român, adică în război și m-au pușcat și m-au trimis

¹ Bibl. univ. din Cluj, Mss.,...

² La cererea lui Jarník episcopul de Gherla, Vasile Hossu, expediază atît prof. ceh un pachet cu cărți de rugăciuni, cit și direct la doi soldați răniți, Balotă Teodor și Nicolae Luca, care făceau parte din dieceza Gherlei (Scrisoarea episcopului Vasile Hossu către Jarník din 4.III.1915, col. pers.). Cit privește *Psaltirea bogată*, cerută de unul din răniți, nu s-a publicat la Gherla, ci la București, precizează episcopul. „Însă e foarte voluminoasă — scrie Vasile Hossu mai departe — și nu e potrivită de cărticică de rugăciuni pentru soldați“. (Vezi epistola episcopului Vasile Hossu către Jarník, din 17.III.1915, col. pers.).

Psaltirea fusese cerută de unul din cei patru soldați, amintiți mai sus, cu care Jarník a început primele „șezători și taifasuri“. Soldatul era informat că la Gherla apăruse „o carte foarte folosită, care se cheamă „*Psaltirea bogată*“ și-l ruga pe Jarník să i-o procure contra cost. (Vezi scrisoarea lui Jarník către episcopul Vasile Hossu de Gherla din 10.II.1915, publicată în „*Gazeta Transilvaniei*“, Brașov, LXXVIII, Nr. 27 din 6/19.II.1915). Cred că nici episcopul și cu atît mai puțin soldatul cu pricina nu erau bine informați. Noi nu cunoaștem altă ediție a acestei psaltiri decît aceasta: *Psaltirea bogată*, tipărită în zilele prea înălțatului împărat al Austriei, Francisc I, supt privegherea și cu binecuvîntarea prea sf. sale domnului Andrei, barone de Șaguna, Sibiu, tip. diecezană, 1860.

³ Scrisoarea lui Jarník către Mela Popea, din 19.I.1916. (Arh. St. Brașov. Col. bibl. „Astra“, Brașov. Donația Ioan Popea, Nr. 27).

⁴ J. U. Jarník, *Ai carte, ai parte... op. cit.*